

havde ligget i Justitsministerens Magt at indrette Sagen saaledes, naar han betimelig havde vidst at faae fuldbyrdet Grundloven, enten ved at haste med at give de nødvendige organiske Love, eller ved at haste med at bestyre saaledes, at Forlegheder ikke fremstod (Krieger: Kun det Første). Jeg beder meget om Forladelse, ogsaa det Andet, og vi skulle let kunne finde mange Exempler, hvor man har maattet hjælpe sig med Tillem্পninger af den Art (Ja! Hør!). Dengang vi blandede vor Troesfrihed ind i Grundloven, begik vi en stor Feil (Nei!). Jo! vi skulde have afgjort strax ved Lov, hvad vor Tanke dengang var med Grundloven, saa havde vi nu ikke staaet her og spurgt, om vi skulde opfylde denne Pligt eller ikke; thi det er det Spørgsmaal, vi her gjøre. Vi spørge, om vi, som have gjort det første Trin i Danmarks Navn, skulle vove at gjøre det andet (Ja! Ja!). Man stiller os her imod Folkets Sæder, men lad os høre, hvilke ere da Folkets Sæder? De ere ikke fra gaar eller fra iforgaars, de ligge længere tilbage bag Grundloven; lad os der søge Folkets Sæder! Hvorledes stillede Folket sig ligeoverfor de Indgreb i Friheden i kirkelig Henseende, som man dengang gjorde? Stillede Folket sig ikke med Misfornøielse, værgede det sig ikke mod det, der skulde gives et Skin af Maadehold i Folket, og kastede det det ikke tilbage paa dem, der gjorde sig til Redskab for en forældet og ubrugelig Lov, eller som ikke havde Mod til at lade den forandre? — Jeg vil spørge alle dem, der her ere tilstede, om det ikke netop dengang var den sædelige Bevidsthed i Landet, at man frygtede disse Indgreb i de hellige Ting (Jo! Hør!),

have vi da forandret vore Sæder siden den Tid saaledes, at vi nu skulle give en Lov, som foranlediger dertil? — Ethvert Trin, vi nu gjøre i denne Henseende, istedetfor at hjælpe os igjennem, vil ikke være saa hensigtsmæssigt som en simpel Lov, som blot afgjør, hvorledes der skal udfædtes Attester til dem, der ikke virkelig skulle ville underkaste sig den kirkelige Bælse, enten ved det ene Troesfund eller det andet. En saadan Lov kunde vi dengang have givet med Lethed. Det er bleven os sagt, og det fra En, som her maa være en Autoritet, og det er vistnok ogsaa ganske rigtigt, at i Folketikkens Præst maa sees en dobbelt Mand, den borgerlige Embedsmand og Kirkens Embedsmand. Denne Vel kunde man simpelt have forfulgt (Hør!), man kunde have brugt den Deel af Præsten, som nu bruges som borgerlig Embedsmand, og lade ham fuldføre sin borgerlige Pligt, og da standse der ligeoverfor det borgerlige Samfund, og lade Resten ligge imellem Personernes Overbeviisning og Kirken. Det havde været let gjort, havde været simpelt og det havde Intet forrokket og Præsterne havde da i Overgangstiden havt den allerbedste Leilighed til at tale med hver enkelt Mand og spørge, om han efter sin Samvittighed syntes at det var bedre at gaae sin egen Vel eller følge den sædvanlige Skik. De fleste vilde have fulgt den sædvanlige Skik; thi lad os sige det ganske ærligt, da vi dog skulle tale om Sæderne, det ligger i Sæderne her at Bæjendelsen kun er en Form og at man kun spørger lidet om den virkelige Overbeviisning; Den, som vover at træde frem med en virkelig Overbeviisning ligeoverfor en saadan formel Bæjendelse, kalder man en kirkelig „Løsgænger“.